

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СЕКТОРА БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

Строгий В. І.

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник,
заслужений юрист України
(*Національна академія СБ України*)

УДК 351.86

НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ ТА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ УКРАЇНИ

Розглянуто питання діяльності Державної охорони органів державної влади України та посадових осіб як складової національних інтересів України.

Ключові слова: національні інтереси, безпека, Державна охорона України.

Постановка проблеми. Особливості діяльності Державної охорони України та її завдання щодо забезпечення безпеки вищих посадових осіб держави неможливо розглядати по-іншому, ніж як у контексті конституційно-правових засад нашої держави – національних інтересів.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Концепція “національні інтереси” знаходиться серед базових понять європейської та американської політичної культури. “Національний інтерес важливіший за ідеологію”, – підкреслював президент США Джон Ф. Кеннеді. Засновник школи “політичного реалізму” Г. Моргентау (США) стверджував, що орієнтиром його країни у зовнішній політиці повинно служити “поняття інтересу, визначеного в термінах сили”. Задовго до нього визначальну роль інтересів у формуванні поведінки і дій людини, соціальної групи чи держави в цілому зазначали видатні мислителі минулого – від філософів Стародавньої Греції до М. Вебера. А британським політикам належить відома сентенція: “В Англії нема вічних друзів чи ворогів, у Англії є вічні інтереси”.

Виклад основного матеріалу. Концепція “національні інтереси” сьогодні відіграє базову роль у формуванні й впровадженні в життя політики будь-якої розвиненої держави та в системі міжнародних відносин у цілому. Отже, питання національних інтересів є ключовим для проблеми національної безпеки не тільки в Україні, але й в усіх інших країнах, які поклали пріоритет-

ність прав і свобод людини в основу своєї державної політики.

Слід зазначити, що хоча питання національних інтересів на сьогодні є центральним поняттям у проблемі конструювання і впровадження в життя державної політики будь-якої держави, теорія національних інтересів все ще не є сталою в світі. Дискусії навколо цього питання й досі точаться навіть у США, не кажучи вже про країни колишнього Варшавського договору, зокрема, про Росію і Україну.

Національні інтереси – це життєво важливі матеріальні, інтелектуальні та духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства та держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток. Важливе значення має таке поняття, як загроза національній безпеці – наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України.

Використовуючи зазначені два несуперечливі формулювання, пропонуємо таке визначення національних інтересів, в якому враховані попередні визначення:

Національні інтереси – це визначальні потреби держави, які співвідносяться з її базовими цінностями і формулюються у вигляді цілей. Список національних інтересів затверджується як офіційний державний документ. Національні інтереси України відображають фундаментальні цінності та прагнення Українського народу, його потреби в гідних умовах життєдіяльності, а також цивілізовані шляхи їх створення і способи задоволення.

Національні інтереси класифікуються:

- за їх пріоритетністю щодо національної безпеки (життєво важливі, другорядні);
- за тривалістю зв'язків із суб'єктами національної безпеки (постійні і змінні);
- за сферами державної політики (політичні, економічні, соціальні, воєнні, державної охорони тощо).

Відповідно до наведеної класифікації Державна охорона України як елемент національних інтересів – життєво важлива, постійна складова державної безпеки в сфері безпеки.

Сьогодні в Україні проблема національних інтересів ускладнена за багатьма параметрами: політичним, економічним, соціальним, релігійним, етнічним і навіть географічним. При цьому не лише окремі політичні, соціальні чи регіональні органи державної влади, але й окремі інституції державного апарату іноді проводять власну політику, сповідують лише власні інтереси, які не збігаються з загальнодержавними, а в низці випадків і суперечать їм.

Національні інтереси покладаються в основу державного управління за схемою: національні інтереси – загрози національним інтересам – стратегія державної політики – практична державна політика.

Національні інтереси, як правило, змінюються при досягненні певних успіхів та деяких невдач у державній політиці відповідно до зміни ситуації,

що складається у країні та за її межами.

З огляду на цю схему можна стверджувати, що проблемою номер один у практиці державного управління, якщо воно ведеться обґрунтовано і послідовно, є визначення національних інтересів.

В Україні використовуються дві методики визначення національних інтересів. Перша, яка дає наближені результати, а тому є менш точною, спирається на так званий евристичний підхід. У зв'язку з цим вона вважається індуктивною та протиставляється більш точній формальній методиці, яка дозволяє отримати більш наближений до реальності результат, якщо мати на увазі весь список національних інтересів взагалі.

Згідно з евристичною методикою визначення національних інтересів спирається на результати оцінки внутрішньої і зовнішньої обстановки та дані щодо геополітичної, національної, ресурсної та інших особливостей країни. Перший підхід для своєї реалізації є доцільним тільки у випадку, якщо національні інтереси визначають аналітики з добре розвинутою інтуїцією, в протилежному випадку отримані результати можуть бути незадовільними.

Друга методика, розроблена ученими Національного інституту стратегічних досліджень України, полягає у використанні більш суворого, формалізованого підходу, згідно з яким зміст національного інтересу має впливати із положень державного документа, який схвалюється Верховною Радою України. Конституція – Основний Закон України – приймалася народними депутатами України, які представляють українській народ, тому в своїх статтях вона інтегрує цілі та цінності багатьох, якщо не всіх етносів і соціальних прошарків населення України. Тому більшість національних інтересів України може і має бути сформульована відповідно до Конституції.

На нашу думку, розвиток організаційно-правових засад Державної охорони України доцільно здійснювати відповідно до методики Інституту стратегічних досліджень України. Удосконалення системи державної охорони та організаційно-правові засади взаємодії правоохоронних органів та спецслужб під час забезпечення безпеки вищих посадових осіб держави має здійснюватися як органічне продовження системи національної безпеки України з метою забезпечення державних, національних інтересів.

Взаємодія Управління державної охорони України та правоохоронних органів спецслужб у таких обставинах інтегруються у сукупність національних інтересів України за такими напрямками:

- національні інтереси загальнодержавного характеру – забезпечення безпеки вищих посадових осіб держави;
- національні інтереси, що відображають внутрішні відносини в державі між правоохоронними органами;
- національні інтереси, що відображають зовнішні відносини держави – як забезпечення безпеки вищих посадових осіб інших країн під час їх перебування на території України, так і забезпечення безпеки вищих посадових осіб України під час їх перебування в інших країнах;
- національні інтереси, що стосуються оборони держави та діяльності її

силових органів при забезпеченні безпеки вищих посадових осіб під час воєнного (збройного) конфлікту, в зонах миротворчих операцій тощо.

Слід зазначити, що основні національні інтереси стосуються внутрішнього становища в Україні. Проте охорона державних органів та посадових осіб у державі є своєрідним елементом національних інтересів.

Відповідно до Закону України державна охорона органів державної влади України та посадових осіб (далі – державна охорона) – це система організаційно-правових, режимних, оперативно-розшукових, інженерно-технічних та інших заходів, які здійснюються спеціально уповноваженими державними органами з метою забезпечення нормального функціонування органів державної влади України, безпеки посадових осіб та об'єктів, визначених Законом.

Одним із найважливіших питань діяльності органів державної охорони в забезпеченні національних інтересів постає правове регулювання. Зазначимо, що Управління державної охорони України безпосередньо виконує відповідні завдання на національному рівні, але виникають суперечності, коли чинне правове поле щодо державної охорони не відповідає вимогам часу, фактичному стану речей у державі.

Висновок. У зв'язку із цим необхідно внести зміни до Закону України «Про забезпечення безпеки органів державної влади та безпеки посадових осіб та об'єктів». Нова редакція Закону повинна враховувати сучасні виклики та загрози щодо об'єктів державної влади, забезпечувати неухильне дотримання прав та свобод громадян України.

У новому законопроекті пропонується перейменувати Управління державної охорони України в Національну службу охорони органів державної влади України та посадових осіб, ввести відповідні зміни у статус та принципи забезпечення нового органу державної охорони. Водночас необхідні адміністративні заходи щодо дотримання демократичних прав і свобод громадян України. Наприклад, обмеженість ресурсів ускладнює можливості забезпечення державної охорони громадян, зареєстрованих кандидатами на пост Президента України, на період передвиборної кампанії та виборів. Неefективна охорона кандидатів на пост президента України може мати вкрай негативні наслідки для національних інтересів і міжнародного іміджу України.

Бібліографічні посилання

1. Егоров А.Г. О национальной безопасности и военно-политической стратегии государства / Егоров А.Г. // Социол. исслед. – 1994. – № 3. – С. 40–45.
2. Косевцов В.О. Методичний підхід до аналізу й оцінки рівня національної безпеки та її складових / Косевцов В.О., Бінько І.Ф., Матвієвський О.М. // Наука і оборона. – 1995. – № 1. – С. 74–77.
3. Про концепцію (основи державної політики) національної безпеки України : постанова ВР України // ВВР. – 2001. – № 9. – С. 38.
4. Почепцов Г. Национальная безопасность стран переходного периода / Почепцов Г. – К., 1996.
5. Про державну охорону органів державної влади та посадових осіб : Закон України від 4.03.1998 №160/98 – ВР.
6. Строгий В.І. Контроль за діяльністю державної системи боротьби з тероризмом

як елемент національної безпеки / В.І. Строгий, І.М. Рижов // Науковий вісник Львів. держ. ун-ту внутр. справ, серія юрид. – 2014. – № 2. – С. 235–244.

7. *Строгий В.І.* Теоретичні й методологічні основи організації функціонування державної безпеки як складової національної безпеки України / В.І. Строгий // Вісник Запорізького юрид. ін-ту Дніпроп. держ. ун-ту внутр. справ. – 2012. – № 3 (60). – С. 42–53.

8. *Строгий В.І.* Запобігання радикалізму і тероризму : міжнародний досвід і національний вимір / В.І. Строгий // Науковий вісник Дніпроп. держ. ун-ту внутр. справ. – 2013. – № 2 (66).

Строгий В. И. Национальные интересы и безопасность государства в деятельности государственной охраны Украины. Рассматриваются вопросы деятельности Государственной охраны органов государственной власти Украины и должностных лиц как составляющей национальных интересов Украины.

Ключевые слова: национальные интересы, безопасность, Государственная охрана Украины.

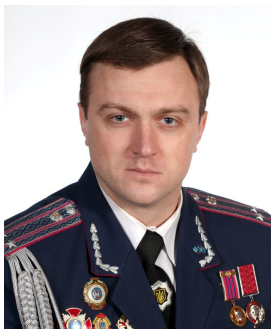
Strogy V. I. National interests and security of the state in the activity of the State security Department of Ukraine. This article discusses the issues of State protection of public authorities and officials of Ukraine as a part of national interests of Ukraine.

One of the most important issues of the organs of state security in ensuring national interests appears legal regulation. The Department of state protection of Ukraine directly executes the corresponding tasks on the national level, but contradictions arise when existing legal framework for state protection does not meet the requirements of the time, the actual state in the country.

Therefore it is necessary to amend the Law of Ukraine "On ensuring security of public authorities and security officials and facilities." New version of the Law should take into account modern challenges and threats in relation to objects of state power, to ensure strict observance of the rights and freedoms of citizens of Ukraine.

Keywords: national interests, security, State security Department of Ukraine.

Надійшла до редакції 17.06.2015

Кацуба Р. М.

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 351.745.5 : 342.9

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ФУТБОЛЬНОМУ ХУЛІГАНСТВУ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Статтю присвячено дослідженню окремих аспектів зарубіжного досвіду протидії футбольному хуліганству. Зроблено акцент на можливості запозичення і використання передових досягнень протидії футбольному хуліганству для забезпечення правопорядку при проведенні масових футбольних (спортивних) заходів в Україні.

Ключові слова: футбол, хуліганство, уболівальник, протидія, зарубіжний досвід, забезпечення, масовий спортивний захід.